

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. VI. De Epistola, Graduali, & aliis usq[ue] ad Offertoriu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

voce respondente Ministro *Levate*, manibus extensis dicit Orationem, ut supra, & in conclusione eas iungit. Dum autem legit Prophetias, tenet manus super librum vel Altare positas, ut mox dicetur de Epistola.

O. Uti fit in Sabbato sancto præcipuè.

P. Ita ut priùs illa verba: *Flectamus genua* proferat, & non sub ipsa genuflexione, ut aliqui faciunt.

III. In Missa solemni, cùm dicitur *Dominus vobiscum* & *Oratio* Diaconus & Subdiaconus stant retrò post Celebrantem, *Flectamus genua* dicitur à Diacono, à Subdiacono verò *Levate*, illo primùm genuflectente, hoc primùm surgente, Celebrans verò non genuflectit. q.

Q. Gavantus p. 2. tit. 5. litt. H. vult, ut etiam Ministri reliqui caput tantùm cum Sacerdote inclinent; sed praxis fere contrarium habet, & meritò; nec enim decens videtur, ut Diaconus & Subdiaconus velut primarij Ministri genuflectant, & non idem etiam minores Ministri faciant, maximè cùm in his ratio, propter quam Gavantus p. 1. tit. 17. n. 3. Celebrantem regulariter stare ait (nimirum quia Personam Christi ante Patrem stantis & ornantis repræsentat, uti ex Act. 17. cap. legitur) in his Ministris cessat.

TITULUS VI.

DE EPISTOLA, GRADUALI, ET ALIIS USQUE AD OFFERTORIUM.

I. DICTIS Orationibus, Celebrans positus super librum, vel super Altare manibus, ita, ut palmæ librum tangant, vel, ut placuerit, librum tenens r. legit Epistolam s. intelligibili voce, & respondetur à Ministro *DEO gratias*, t. & similiter eodem modo stans prosequitur Graduale, u. Alleluja, x. & Tractum, y. ac sequentiam, z. si dicenda sint.

Instruct. I.

O

sint.

sint. Quibus dictis Celebrans, si privatim celebret, ipsemet, seu Minister portat librum Missalis ad alteram partem Altaris in cornu Evangelij, *a.* &, dum transit ante medium Altaris, caput Cruci inclinat, *b.* & Missale sic locat, ut posterior pars libri respiciat ipsum cornu Altaris, & non ad parietem, sive ad partem ejus contra se directam. *c.*

R. Modò caveat, ne manibus interiora Missalis folia multùm contrectet; sic enim ob manuum interdum sudantium, vel alio modo fordidatarum fœces facilè & ipse liber fordidus efficeretur.

S. Epistola vocatur, non quòd verè semper ex Epistolis SS. Apostolorum sumatur. (nam etiam ex aliis libris veteris & novi Testamenti sumitur) sed quòd hoc ipso, quòd sit ex una parte Verbum DE I, & ex altera parte ad instructionem & exhortationem eorum, qui Missam legunt, vel audiunt, ordinetur, velut Epistola de cælo à DEO Missa agnoscat. Circa quam ulteriùs notandum est, non omnia verba ex S. Scriptura esse desumpta, sed initium semper, & interdum etiam finem ab Ecclesia duntaxat additum esse, ut convenientiùs inchoetur, aut claudatur Epistola. Hinc Epistolæ desumptæ ex S. Pauli Epistolis semper vox *Fratres*, & finis frequenter *in Christo IESU Domino nostro*. Si verò ex aliorum Apostolorum Epistolis sumatur, vox *Charissimi*; si autem ex Prophetis accipiatur, verba *In illo tempore* ab initio, & in fine non rarò verba *dicit Dominus Omnipotens* præponuntur, vel subjunguntur. Sed & illud bene notandum circa Epistolas, quòd, licet eæ desumptæ sint ex libro Proverbiorum, Canticis, aut Ecclesiastico, nihilominus dicatur: *Lectio de Libro Sapientia*: eò quòd hi omnes Libri ex SS. Patrum antiquo usu *Sapientiales* dicantur.

T. Quod tamen *DEO gratias* omittitur imprimis in fine quintæ Lectionis Danielis in Sabbatis Quatuor Temporum, ne textus & sensus interrumpatur; & in fine Lectionum Ferie sextæ in Parasceve, & Sabbato sancto, quia illi sunt dies lætus, atque adeò sicut à *Gloria Patri* & similibus modis festivioribus abstinetur, ita & hæc verba *DEO gratias* omitti conveniat.

V. GR

V. *Graduale* nihil aliud est, quàm certi quidam Versus ad DEVM & Sanctos vel laudandos, vel invocandos ordinati. Vocantur autem *Graduale*, quia juxta vel in ipsis gradibus Altaris olim cantabantur.

X. Per Alleluia hoc loco intelliguntur Versus quidam, qui Tempore Paschali, id est, à Dominica in Albis usque ad Sabbatum Pentecostes loco Gradualis dicuntur, & à duplici Alleluja inchoantur.

Y. *Tractus* nomine intelliguntur Versus quidam ad luctum significandum vel excitandum certis quibusdam diebus dici soliti; hinc quia tardiùs canuntur, & quasi trahuntur verba illius, *Tractus* à trahendo dicti sunt.

Z. *Sequentia* hoc loco significat Hymnum quendam, qui certis diebus Graduali subjungitur, & propterea fortè, quia sequitur *Graduale*, *Sequentia* vocatur, ut notat Gavancus p. 1. tit. 5. lit. Z.

A. Cornu Evangelij idem significat, ac pars illa Altaris, in qua Evangelium canitur, quæ ab antiquis Cornu vocabatur, quia est extrema pars, sicut olim extremæ partes Exercitûs Cornua vocabantur.

B. Ita tamen, ut non omittat profundam reverentiam, quæ semper Cruci facienda est.

C. Clariùs dici potest, ita locandum librum, ut Celebrantem obliquè stantem respiciat, eiq; ad legendum Evangelium sit idoneus.

II. Locato Missali in Altari Celebrans redit ad medium Altaris, *d.* ibique stans junctis manibus ante pectus, *e.* elevatisque ad DEVM, oculis, & statim demissis, tum profundè inclinatus dicit secretò *Munda cor meum & Iube Domine f. benedicere, Dominus sit in corde meo*, ut in Ordinario. Quibus dictis vadit ad librum Missalis, ubi stans versùs illum *g.* junctis manibus ante pectus dicit intelligibili voce *Dominus vobiscum. r. Et cum Spiritu tuo.* Deinde pollice *h.* dextræ manus signo Crucis signat primò librum super principio Evangelij, quod est

lecturus, *i.* postea seipsum in fronte, ore, & pectore dicens *Sequentia vel Initium S. Evangelij &c. & Gloria tibi Domine.* Tum junctis iterum manibus ante pectus, stans ut supra prosequitur Evangelium usque ad finem. Quo finito Minister stans in cornu Epistolæ post infimum gradum Altaris responderet *Laus tibi Christe,* & Sacerdos elevans parumper librum, osculatur principium Evangelij dicens: *Per Evangelica dicta &c.* præterquam in Missis Defunctorum, & nisi celebret coram Summo Pontifice, Cardinali, & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in eorum Residentijs, *k.* quo casu defertur cuilibet *l.* prædictorum osculandus liber, & Celebrans tunc non osculatur illum, nec dicit *Per Evangelica dicta &c. m.* Cùm autem nominatur *JESUS,* caput versùs librum inclinat, & eodem modo versùs librum genuflectit, cùm in Evangelio est genuflectendum.

D. Ubi tamen, cùm statim profundè se inclinaturus sit, non opus est, aliam profundam reverentiam Cruci facere.

E. Non in Altari positus, uti multi contra Rubricas faciunt.

F. Cùm à DEO, non ab Homine benedictionem petat.

G. Unde non statim ad *Dominus vobiscum* inchoanda est Crucis formatio supra librum juxta morem nonnullorum omnia in Missa præproperè agentium.

H. Solo pollice intellige, non Indici juncto, & reliqua manu in longum extensa.

I. Dum signat librum Evangelij, sinistram manum libro apponere potest, ut vult Gavantus p. 2. tit. 6. *lit. N.* & alij.

K. Non autem Vicario Apostolico, neque Commendatario seu Procuratori Apostolico, uti S. Congregatio Rituum 17. Sept. 1611. decrevit; neque alijs in hac Rubrica non nominatis sine facultate Sedis Apostolicæ. Principibus autem magnis (non autem inferioribus Laicis) quando li-

ber

ber interdum defertur, id ex tolerantia potius, quàm Rubricarum præscripto contingit, uti Gavantus l. c. *lit. R.* ait, ubi etiam addit, in tali casu Celebrantem debere proprium suum librum osculari, atque adeò alium librum ad Principem pro osculo deferendum esse.

L. Cuilibet solitariè accepto intellige; si enim plures æquales fuerint, nulli ex illis, nec ipsi Celebranti osculandus liber offerri deberet; si verò plures inæquales adfuerint Missæ, soli digniori deferendus foret, juxta Gavantum l. c.

M. Quia hæc verba sunt Osculantis propria, atque adeò ab illo solo, qui librum osculatur, proferenda sunt.

III. Dicto Evangelio, stans in medio Altari versùs Crucem *n.* elevans & extendens manus incipit (si dicendum sit) *Credo o.* Cùm dicit *in unum DEVM* jungit manus, *p.* & caput Cruci inclinatur, *q.* quo erecto stans ibidem junctis ante pectus manibus, ut priùs, prosequitur usque ad finem. Cùm dicit *IESVM Christum*, caput Cruci inclinatur. Cùm dicit *Et incarnatus est*, usque ad *Et Homo factus est* inclusivè genuflectit. Cùm dicit *Simul adoratur*, caput Cruci inclinatur. Cùm dicit *Et vitam venturi sæculi. Amen.* producit sibi manu dextra Crucis signum à fronte ad pectus. *r.*

N. Faciens tamen priùs Cruci profundam reverentiam ob accessum ad medium.

O. Quod Symbolum alioqui vocatur à Rubricis, eò quòd contineat omnes Fidei nostræ, aut potiores certè Articulos. Est autem hoc Symbolum non illud, quod Apostoli fecerunt, quòdque initio Ecclesiæ in Missa cantabatur: neque Nicenum, quod deinde juxta aliquos S. Marcus Successor S. Silvestri recitari jussit; sed Constantinopolitanum, cui tamen hæc verba *Filiòque procedit* jussu Concilij Toletani addita sunt, teste Gavanto p. 1. tit. 11. *lit. H.*

P. Non autem elevat, ut non pauci sine necessitate faciunt.

Q. Nisi fortè hæc verba pronunciet, dum Cruci alioqui profundam reverentiam facit.

R. Cru-

K. Crucis signum hîc formatur, ut quasi figillo Crucis Fidei totius Confessio firmetur, ut ait Gavantus p. 2. tit. 6. lit. T. ubi etiam addit ad verbum *Amen* manus iterum jungendas esse, sed cum Rubricæ id non præcipiant, potest sine scrupulo omitti.

IV. In Missa solemni Subdiaconus circa finem ultimæ Orationis accipit ambabus manibus librum Epistolarum s. deferens illum supra pectus t. & facta Altari genuflexione in medio, vadit ad partem Epistolæ u. contra Altare, & cantat Epistolam, quam etiam Celebrans interim submissa voce legit, assistente sibi Diacono à dextris, & item Graduale, Tractum &c. usque ad *Munda cor meum*. Epistolâ cantatâ, Subdiaconus factâ iterum genuflexione Altari in medio, redit ad Celebrantem x. & genuflexus y. osculatur ejus manum, & ab eo benedicitur z. præterquam in Missis Defunctorum.

S. Quem à Cæremoniario, vel alio quopiam Ministro juxta cujusque Loci consuetudinem accipit.

T. Comitatus à Cæremoniario ad sinistrum latus eunte, uti Cæremoniale Episcoporum l. i. c. 10. præscribit; aut certè à Substituto illius, uti alicubi consuetudo habet.

V. Ad cornu Altaris in Presbyterij plano, ut ait Gavantus p. 2. tit. 6. lit. X. nisi alicubi mos habeat, ut extra Presbyterij cancellos egrediatur, ibique Epistolam canter.

X. In gradu inferiore juxta Celebrantem, ut commodè illi manum ad osculum porrigere possit, unde Celebrans interea ibi absolutâ Epistolâ & Graduali exspectare debet.

Z. Post osculum manui porrectum, nihil dicendo.

V. Postea idem Subdiaconus accipit Missale Celebrantis, defert ad cornu Evangelij in Altare, a. & ibi ministrat b. Celebranti, qui in medio Altaris submissa voce dicto *Munda cor meum*, & deinde lecto Evangelio, quod in fine non osculatur, delato etiam per Diaconum libro Evangeliorum c. ad Al-

tare

tare, imponit incensum in thuribulum *d.* Postea
 Diaconus genuflectens ante Altare *e.* dicit *Munda*
cor meum, & accipiens librum Evangeliorum de Al-
 tari *f.* petit benedictionem à Celebrante similiter
 genuflexus in superiori gradu Altaris; & osculata
 illius manu *g.* præcedentibus Thuriferario, & duo-
 bus Acolythis cum Candelabris accensis de creden-
 tia sumptis, vadit cum Subdiacono à sinistris ad lo-
 cum Evangelij contra Altare *h.* versùs Populum,
 ubi Subdiacono librum tenente, medio inter duos
 Acolyths tenentes Candelabra accensa dicit *Do-*
minus vobiscum junctis manibus. Cùm dicit *Sequen-*
tia, signat librum in principio Evangelij *i.* fron-
 tem, os, & pectus *k.* postea ter librum incensat,
 hoc est, in medio, à dextris, & à sinistris, *l.* & pro-
 sequitur Evangelium junctis manibus *m.* Interim
 Celebrans post datam Diacono benedictionem *n.*
 retrahens se ad cornu Epistolæ, ibi stat junctis ma-
 nibus, & cùm Diaconus dicit *Sequentia S. Evangelij*,
 Sacerdos etiam signat se *n.* & cùm nominatur *JES-*
SVS, caput inclinat versùs Altare *o.* Finito Evan-
 gelio Sacerdos osculatur librum à Subdiacono *p.*
 sibi delatum dicens *Per Evangelica dicta q.* & à Dia-
 cono *r.* incensatur. Si sit coram Prælato in sua Re-
 sidentia, liber defertur ad Prælatum, ut suprà, *s.* &
 ille incensatur, ut in Cæremoniali. *t.* Postea stans
 in medio Altari *u.* versùs ad Crucem incipit, si di-
 cendum sit, *Credo*, stantibus post eum Diacono, &
 Subdiacono, deinde *x.* ad Altare accedentibus, &
 cum eo prosequentibus, *y.* ut dictum est ad *Gloria*
in excelsis.

A. Faciens tamen in medio, dum transfit, debitam Cruci
 vel Sacramento reverentiam.

○ 4

B. Stan-

B. Stando nempe ad latus illius sinistrum in inferiori gradu, & folia, si opus est, vertendo.

C. In quo casu nemo comitatur Diaconum, quia Comes, ut Gavantus p. 2. tit. 6. lit. C. advertit, datur Ministris ad aliquid cantandum, aut quando exeundum est è Presbyterio, quorum neutrum hic contingit.

D. Eo prorsus modo, quo in principio Missæ imposuit, iterum scilicet illa verba *Ab illo benedicaris* sub terna impositione dispensans, ac recitans.

E. In superiori scilicet gradu ante Altare, & paululum ad dextrum latus ipsius Celebrantis.

F. Nempe versùs Celebrantem genuflexus, & *Inbe Domine benedicere* dicens, librumque in aère versùs Celebrantem parùm inclinatum tenens.

G. Quam Celebrans supra ipsum librum Evangelij positam eidem osculandam porrigit.

H. Dum Rubrica hoc loco dicit, Diaconum contra Altare stare debere, aliud non vult dicere, teste Gavanto l. c. lit. L. quàm quòd medium locum inter Altare & Populum ad Aquilonem conversus occupare debeat, id est facie, neque tota ad Populum, neque ad Altare versa. Vadit autem librum ante pectus portans, & oculos modestè demittens.

I. Dum librum signat, manum eidem libro apponit.

K. Manum interea pectori apponens, sicut aliàs, quando signo Crucis seipsum signat.

L. Per dextram hoc loco intelligitur non dextra ipsius Celebrantis, sed libri, quem incensat.

M. In tono consueto, non omittens tamen inclinationes debitas ad verba JESUS, MARIÆ, aut Sanctorum illius diei, aut quando aliàs ratione Mysterij præcipitur inclinatio, quas tamen inclinationes non versùs Altare ut Celebrans, sed versùs librum fuit, Subdiacono interea, & Acolythis nihil se moventibus.

N. Minori scilicet Cruce, uti ipse Diaconus facit.

O. Non ergo totum Corpus, ut multi faciunt.

P. Qui non ante Osculum, sed post illud, ubi librum clausurit, se Celebranti inclinatur.

Q. Dum librum osculatur Celebrans, & hæc verba dicit, manu utraque librum apprehendit.

R. Ter

R. Ter videlicet, factâ, ut aliàs, ante & post incensationem reverentiâ.

S. A Subdiacono scilicet, & cum osculo ab ipso Prælato figendo, qui & verba illa *Per Evangelica dicta* pronunciat.

T. Si quidem Episcopus in sua Residentia sit Præsens & Pluviali indutus; si enim in Cappa Missæ interfuit, nec ipsi Episcopo, quia non est Pluviali indutus; nec ipsi Celebranti ob præsentiam Episcopi incensatio faciendâ est, teste Gavanto p. 2. tit. 6. lit. I. ubi etiam addit ex Cæremoniali Episcoporum, quòd Legatus vel Cardinalis in suo habitu post osculum Evangelij thurificatur etiam coram Episcopo loci ob dignitatem Cardinalitiam.

V. Celebrans scilicet, postquam librum osculatus, & à Diacono incensatus est.

X. Id est, ubi Celebrans verba illa *Credo in DEVM* ceciderit, quæ tamen ipsi non necessario dicere privatim debent, sed statim cum Celebrante pergere possunt.

VI. Si autem prædicandum sit, Concionatoe finito Evangelio ꝛ. prædicet, & sermone, sive concione expleta dicitur *Credo*, vel si non sit dicendum, cantetur Offertorium.

Z. Aut Symbolo, si alicubi consuetudo introducta sit.

VII. Cùm verò in Symbolo cantatum fuerit, *Et incarnatus est*, Diaconus acceptâ Bursâ de Credentia, ambabus manibus refert eam elevatam cum solitis reverentijs a. ad medium Altaris, in quo explicat Corporale, & revertitur ad Celebrantem. b. Cùm non dicitur *Credo*, Subdiaconus defert bursam simul cum Calice.

A. Scilicet cum profunda reverentia ipsi Celebranti, dum transit ante ipsum, facta, uti & Altari, si Ven. Sacramentum ibi non lateat.

B. Per breviorẽ viam descendens cornu Epistolæ.

VIII. Si quandoque Celebrans cantat Missam sine Diacono & Subdiacono, Epistolam cantat in loco consueto aliquis Lector superpelliceo indutus, c.

○ §

qui

qui in fine non osculatur manum Celebrantis, *d.* Evangelium autem cantat ipse Celebrans ad cornu Evangelij, qui & in fine Missæ cantat *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace*: pro temporis diversitate.

C. Quem etsi conveniat ordine Lectoratûs initiatum esse, si tamen is haberi non queat, non videtur alius excludendus, modò rectè & decenter eo Officio fungi queat.

D. Atque adeò nec librum ad Celebrantem portat, aut benedictionem ab eo accipit, sicut aliàs Subdiaconus facit.

TITULUS VII.

DE OFFERTORIO, ET ALIIS VS QVE AD CANONEM.

I. Dicto Symbolo, vel, si hoc non sit dicendum post Evangelium, *e.* Celebrans osculatur Altare in medio, & junctis manibus ante pectus, ibidem à manu sinistra ad dextram (ut dictum est supra) vertit se ad Populum, extendens ac jungens manus, dicit *Dominus vobiscum*, & junctis manibus revertitur per eandem viam ad medium Altaris, ubi extendens ac jungens manus, caputque Cruci inclinans dicit *Oremus*, tum junctis, ut priùs, manibus dicit Offertorium *f.* & omnia, quæ usque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versùs ad Altare, nisi ubi aliter ordinatur.

E. Nisi Concio & Exhortatio habenda sit.

F. Sic dictum, quia tunc Hostia & Calix DEO offeruntur, & suo tempore ab ipso etiam Populo oblationes fiunt.

II. Dicto Offertorio, discooperit Calicem, *g.* & ad cornu Epistolæ sistit, & manu dextra amovet parvam pallam *h.* desuper Hostiam, *i.* accipit Patenam *k.* cum Hostia, & ambabus manibus usque